

«Ο ΑΓΙΟΣ ΙΕΡΟΜΑΡΤΥΣ & ΙΣΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΣΜΑΣ Ο ΑΙΤΩΛΟΣ»

Εμαρτύρησε εις την Αλβανία την 24^η Αυγούστου 1779

Αυτός ο αληθινός άνθρωπος του Θεού, διδάσκαλος και κήρυκας του θείου Ευαγγελίου ο Κοσμάς, ήταν από την Αιτωλία, απ' ένα μικρό χωριό πού ονομάζεται Μέγα Δένδρο· ήταν γιος ευσεβών γονέων, από τους οποίους ανατράφηκε και παιδαγωγήθηκε «εν παιδεία και νουθεσία Κυρίου», κατά τον Απόστολο.

Όταν ήταν είκοσι χρονών, ίσως και περισσότερο, άρχισε να διδάσκεται γράμματα από τον ιεροδιάκονο Ανανία, τον ονομαζόμενο Δερβισάνο. Επειδή κατά τους χρόνους εκείνους άρχισε με μεγάλη φήμη και το σχολείο του Βατοπαιδίου στο Άγιον Όρος, πήγε σ' εκείνο με πολλούς άλλους συμμαθητές του. Εκεί απεφοίτησε με δάσκαλο τον Παναγιώτη Παλαμά· μετά διδάχτηκε και τη Λογική από το διδάσκαλο Νικόλαο Τζαρτζούλιο από το Μέτσοβο, ο όποιος διετέλεσε εκεί σχολάρχης μετά τον σοφότατο Ευγένιο. Ενώ ήταν ακόμη λαϊκός και ονομαζόταν Κώνστας, στην εμφάνιση φαινόταν στολισμένος με την σεμνότητα του μοναχικού σχήματος και σε όλα αγωνιζόταν και εγύμναζε τον εαυτό του στην τέλεια άσκηση· επειδή δε πάλι η περίφημη εκείνη σχολή, όταν έφυγαν οι διδάσκαλοι της ερημώθηκε και κατήντησε όπως ήταν στην αρχή, τότε λοιπόν ο καλός Κώνστας αφού αναχώρησε από εκεί πήγε στην Ιερά Μονή Φιλόθεου και πρώτον μεν εκάρη μοναχός και με μεγάλη προθυμία προχώρησε στους αγώνες της μοναχικής ζωής. Μετά από αυτό, επειδή η Μονή είχε ανάγκη από εφημέριο, μετά από έντονη προτροπή και παράκληση των πατέρων, χειροτονείται και Ιερομόναχος· είχε δε πολύ πόθο ο μακάριος στην καρδιά του, και όταν ακόμη ήταν κοσμικός, να ωφελήσει τους αδελφούς του Χριστιανούς από εκείνα πού έμαθε. Και πολλές φορές έλεγε πώς οι αδελφοί μας χριστιανοί έχουν μεγάλη ανάγκη από τον λόγο του Θεού, και ότι έχουν χρέος εκείνοι πού σπουδάζουν να μη τρέχουν στα αρχοντικά και τις αυλές μεγάλων και να χαραμίζουν τις σπουδές τους, για να αποκτήσουν πλούτο και αξιώματα αλλά να διδάσκουν κυρίως τον κοινό λαό πού ζει με πολλή αγραμματοσύνη και βαρβαρότητα, για να αποκτήσουν ουράνιο μισθό και δόξα αμάραντη. Άλλα παρόλο πού είχε τόσο πόθο και πολύς ζήλος άναβε στην Ιερά καρδιά του για την ωφέλεια των πολλών, όμως σκεπτόμενος πάλι πόσο μεγάλο και δύσκολο είναι το εγχείρημα του Αποστολικού κηρύγματος, σαν ταπεινόφρων και μέτριος πού ήταν, δεν τόλμησε από μόνος του να το επιχειρήσει χωρίς να καταλάβει την θεία θέληση· γι' αυτό το λόγο θέλοντας να δοκιμάσει αν αυτό είναι θέλημα Θεού, ανοίγει την Άγια Γραφή και, ω του θαύματος! βρέθηκε μπροστά του το λόγιον του Αποστόλου πού λέγει· «μηδείς το εαυτού ζητείτω, αλλά το του ετέρου έκαστος» (Α' Κορ. ι, 24), δηλαδή ας μη ζητεί κανείς μόνο το δικό του συμφέρον, αλλά και το συμφέρον του αδελφού του. Αφού πήρε την πληροφορία λοιπόν από αυτό και φανέρωσε αυτό τον σκοπό του και σε άλλους πνευματικούς

πατέρες και πήρε συγχώρεση από αυτούς, πηγαίνει στην Κωνσταντινούπολη, για να συναντήσει τον αδελφό του Χρύσανθο, ο οποίος και του έδειξε τη ρητορική τέχνη για να μιλάει με κάποια μέθοδο.

Αφού φανέρωσε λοιπόν και στους εκεί ευλαβέστερους αρχιερείς και διδασκάλους τον ίδιο λογισμό του και αφού τους βρήκε όλους σύμφωνους και τον παρακίνησαν σ' αυτό το θείο έργο, παίρνει εγγραφή άδεια από τον τότε Πατριάρχη Σεραφείμ από το Δέλβινο και έτσι άρχισε ο μακάριος να κηρύττει το Ευαγγέλιο της Βασιλείας των Ουρανών, πρώτα στις εκκλησίες και τα χωριά της Κωνσταντινούπολης· από εκεί πήγε στην Ναύπακτο, στο Βραχώρι, στο Μεσολόγγι και σε άλλους τόπους και πάλι επέστρεψε στην Κωνσταντινούπολη· και αφού συμβουλευτήκε τον τότε Πατριάρχη Σωφρόνιο και πήρε απ' αυτόν νέα άδεια και ευλογία, άρχισε να κηρύττει πάλι το λόγο του Ευαγγελίου με περισσότερη θερμότητα και ζήλο.

Και αφού λοιπόν περιηγήθηκε όλα τα νησιά του Αιγαίου Πελάγους και δίδαξε τους Χριστιανούς να μετανοούν και να κάνουν έργα άξια της μετανοίας, από εκεί γύρισε στο Άγιον Όρος κατά το έτος 1775 και αφού περιηγήθηκε τα εκεί μοναστήρια και σκήτες και δίδαξε τους πατέρες εκεί, έμεινε λίγο καιρό διαβάζοντας τα βιβλία των πατέρων. Μη μπορώντας να υποφέρει περισσότερο από την αγάπη που άναβε στην καρδιά του για την ωφέλεια των Χριστιανών (καθώς πολλές φορές ο 'ίδιος έλεγε στους πατέρες), ανεχώρησε από το Άγιον Όρος, και αρχίζοντας από τα έξω χωριά πήγε κηρύττοντας στη Θεσσαλονίκη, στη Βέροια και σχεδόν σε όλη τη Μακεδονία· προχώρησε και στα μέρη της Χειμάρρας, Ακαρνανίας, Αιτωλίας έως και σ' αυτή την Άρτα και την Πρέβεζα.

Από κει έπλευσε στην 'Αγία Μαύρα και στην Κεφαλλονιά· και όπου αν πήγαινε ο τρισμακάριστος, γινόταν μεγάλη σύναξη των Χριστιανών, και άκουγαν με κατάνυξη και ευλάβεια τη χάρη και τη γλυκύτητα των λόγων του και ακολουθούσε μεγάλη πρόοδος και ψυχική ωφέλεια. Ήταν δε η διδαχή του, καθώς και εμείς οι ίδιοι την ακούσαμε, απλούστατη, όπως και εκείνη των ψαράδων ήταν γαλήνιος και ησύχιος, και φαινόταν γενικά ότι ήταν γεμάτη από την χαρά του ιλαρού και ήσυχου Αγίου Πνεύματος· μάλιστα δε στο νησί της Κεφαλλονιάς μεγάλο καρπό ψυχικής ωφέλειας έκανε ο ιερός αυτός διδάσκαλος με τον σπόρο της διδασκαλίας του, αλλά και ο Θεός από ψηλά συνεργούσε και βεβαίωνε τα λόγια του με τα ακόλουθα σημεία και θαύματα, όπως κάποτε με τέτοια θαύματα βεβαίωνε και το κήρυγμα των ιερών Αποστόλων του· γιατί στο νησί αυτό ήταν ένας φτωχός ράφτης, ο οποίος είχε από πολλά χρόνια το δεξί χέρι παράλυτο· αυτός λοιπόν τρέχοντας στον Άγιο τον παρακαλούσε να τον θεραπεύσει· ο δε Άγιος τον παρακίνησε να έλθει με ευλάβεια στην διδαχή του και ο θεός θα τον ευσπλαχνισθή. Υπάκουσε ο φτωχός και άφου άκουσε την διδαχή του, ω του θαύματος! την άλλη μέρα βρέθηκε τελείως

θεραπευμένος· άλλος πάλι παράλυτος ακούγοντας αυτό το παράδοξο ζήτησε να τον πάνε με το κρεβάτι την ώρα της διδασχής του και μετά από λίγες μέρες έγινε και αυτός εντελώς υγιής, δοξάζοντας το θεό και ευχαριστώντας τον Άγιο.

Στο κάστρο της Άσσωσ ήταν ένας ευγενής, ο οποίος είχε φοβερή ασθένεια στα αυτιά, πριν πολλά χρόνια, δηλαδή είχε χάσει σχεδόν εντελώς την ακοή του· αυτός πηγαίνοντας με ευλάβεια και πίστη εκεί πού δίδασκε ο Άγιος, αμέσως άρχισε να ακούει καθαρά, και από τότε έμεινε θεραπευμένος. Υπάρχει κάποιο χωριό στην Κεφαλλονιά πού ονομάζεται Κουρουνοί· από αυτό το χωριό περνώντας ο Άγιος καλοκαίρι δίψασε στο δρόμο και ζήτησε να του δώσουν νερό από το ξεροπήγαδο πού ήταν εκεί κοντά· οι άνθρωποι του είπαν ότι ήταν εύκαιρο, όμως για να κάνουν υπακοή, πήγαν και έβγαλαν από το βάθος του πηγαδιού νερό, γεμάτο από λάσπη και χώμα, και του το έφεραν και βάζοντας το στο στόμα του ήπια λίγο, και από τότε ανέβλυσε παραδόξως το ξεροπήγαδο εκείνο νερό καθαρό και είναι πάντοτε γεμάτο και το χειμώνα και το καλοκαίρι και σε πολλές ασθένειες γίνεται ιαματικό.

Εξ αιτίας του πλήθους λαού, πού δεν τους χωρούσε καμία εκκλησία, εξ ανάγκης έκανε τη διδασχή του έξω στις πεδιάδες· για αυτό το λόγο συνήθιζε και οπού επρόκειτο να σταθή να διδάξη πρώτα έλεγε και κατασκεύαζαν ένα σταυρό ξύλινο μεγάλο και τον έστηναν εκεί· έπειτα ακουμπώντας πάνω στο ξύλο του Σταυρού το σκαμνί, το όποιο, όπως λέγουν, του το κατασκεύασε ως θρόνο ο Κούρτ Πασάς, ανέβαινε σ' αυτό και δίδασκε. Μετά τη διδασχή, το μεν σκαμνί το διέλυε και το έπαιρνε μαζί του, οπού κι αν πήγαινε ο δε Σταυρός έμενε εκεί σε παντοτινή ενθύμηση του κηρύγματος του. Σε κείνους λοιπόν τους τόπους πού ήταν στημένοι οι σταυροί ενεργούσε ο θεός πολλά θαύματα, όπως στο μέσον του παζαριού στο Αργοστόλι, πού είναι η πρωτεύουσα της Κεφαλλο-νιας, οπού άφησε ο Άγιος ένα τέτοιο Σταυρό, ανέβλυσε ένα θαυμαστό νερό, το οποίο φαίνεται μέχρι σήμερα, χωρίς να λιγοστεύει.

Από την Κεφαλλονιά πέρασε στη Ζάκυνθο και τον συνόδευαν περισσότερα από δέκα καϊκια γεμάτα από ευλαβείς Κεφαλλονίτες αλλά όμως εκεί δεν ευτύχησε ο ευλογημένος, γι' αυτό, αφού δίδαξε μόνο λίγο εκεί, γύρισε πάλι στην Κεφαλλονιά και από εκεί πήγε στην Κέρκυρα, οπού τον δέχτηκαν όλοι με ευχαρίστηση και ιδιαίτερα ο ηγεμόνας του νησιού. Επειδή όμως συγκεντρώθηκε πολύς κόσμος από τα χωριά για να ακούσουν τη διδασχή του Αγίου, οι προεστοί της πόλης, επειδή φοβήθηκαν τον φθόνο, τον παρακάλεσαν να φύγει το γρηγορότερο.

Και έτσι, για να μη γίνει αίτιος για σκάνδαλα και ταραχές στο λαό, έφυγε από εκεί και πήγε στο απέναντι μέρος της Στερεάς, δηλαδή της Αρβανιτιάς, πού ονομάζεται Άγιοι Σαράντα, και εκεί δίδασκε τους χριστιανούς, περνώντας και περιοδεύοντας εκείνες τις βαρβαρικές επαρχίες, στις όποιες κινδύνευε να χαθεί

τελείως η ευσέβεια και η χριστιανική ζωή εξ αιτίας της μεγάλης αμάθειας πού είχαν οι χριστιανοί εκεί και των πολλών κακών και φόνων και ληστειών και πολλών άλλων παρανομιών στις όποιες είχαν επιδοθεί και ήσαν στην κακία σχεδόν χειρότεροι από τους ασεβείς.

Γι' αυτό λοιπόν στις χέρσες και εξαγριωμένες καρδιές αυτών των χριστιανών έσπειρε τον σπόρο του Θείου λόγου ο ιερός Κοσμάς και έκανε, με τη συνεργεία της θείας Χάριτος πολλούς και μεγάλους καρπούς, γιατί και τους άγριους ημέρωσε, τους ληστές καταπράυνε, τους άσπλαχνους και ανελεήμονες τους ανέδειξε ελεήμονες, τους ανευλαβείς τους έκανε ευλαβείς, τους αμαθείς και αγροίκους τους εμαθήτευσε στα θεία και τους έκανε να τρέχουν στις ιερές Ακολουθίες· και όλους γενικά τους αμαρτωλούς τους έφερε σε μεγάλη μετάνοια και διόρθωση, ώστε έλεγαν όλοι ότι στην εποχή τους φάνηκε ένας νέος Απόστολος.

Έκτισε παντού σχολεία με την διδασκαλία του και Ελληνικά και κοινά, τόσο στις πρωτεύουσες όσο και στα χωριά, για να πηγαίνουν σ' αυτά τα παιδιά και να μαθαίνουν δωρεάν τα ιερά γράμματα και έτσι αφ' ενός μεν να στερεώνονται στη πίστη και την ευσέβεια και αφ' ετέρου να οδηγούνται στην ενάρετη ζωή και διαγωγή. Έπεισε τους πλούσιους και αγόρασαν πάνω από τέσσερες χιλιάδες κολυμβήθρες μεγάλες και χαλκωματένιες προς δώδεκα γρόσια τη κάθε μια και τις αφιέρωσαν στην Εκκλησία, να βρίσκονται εκεί πάντοτε στη μνήμη τους, για να βαπτίζονται όπως πρέπει τα παιδιά των χριστιανών. Επίσης έπεισε αυτούς πού είχαν την οικονομική δυνατότητα να αγοράζουν Πατερικά βιβλία και χριστιανικές διδασκαλίες, κομποσκοίνια, μικρά σταυρουδάκια και μαντήλες και χτένια, από τα όποια τα μεν βιβλία τα χάριζε σε εκείνους πού υπόσχονταν ότι θα μάθουν, τις δε μαντήλες (πάνω από σαράντα χιλιάδες) τις μοίραζε στις γυναίκες για να σκεπάζουν το κεφάλι τους, τα δε χτένια σε εκείνους πού έταζαν να αφήσουν γένια και να ζουν ενάρετα και χριστιανικά, τα δε κομποσκοίνια και τα σταυρουδάκια (πάνω από πεντακόσιες χιλιάδες) τα μοίραζε στο λαό, για να συγχωρούν τους αγοραστές. Είχε σαράντα η πενήντα Ιερείς πού τον ακολουθούσαν και όταν επρόκειτο να πάει από τη μια περιοχή στην άλλη, παράγγελλε πρώτα στους χριστιανούς να εξομολογηθούν, να νηστεύσουν και να κάνουν αγρυπνία με πολλή φωτολαμψία· γι' αυτό είχε κατασκευασμένα ξύλινα μανουάλια, πού χωρούσαν το καθένα από εκατό κεριά, τα όποια τα διέλυε και τα έπαιρνε μαζί του. Έπειτα μοιράζοντας σε όλους κεριά δωρεάν, έβαζε τους ιερείς και διάβαζαν το Άγιο Ευχέλαιο και εχρίοντο όλοι οι χριστιανοί και στο τέλος έκανε το κήρυγμα· επειδή τον ακολουθούσε πολύς λαός, δύο και τρεις χιλιάδες, πρόσταζε από το βράδυ και ετοίμαζαν πολλά σακιά ψωμί και καζάνια βρασμένο σιτάρι, έπειτα το πήγαινε έξω στο δρόμο εκεί απ' οπού θα περνούσε ο λαός και έτσι έπαιρναν όλοι από εκείνα και συγχωρούσαν ζωντανούς και πεθαμένους.

Έκανε δε ο Θεός δια του Άγιου και εκεί στην Αλβανία, όπως και σε άλλες περιοχές, θαύματα· ένας Τούρκος αξιωματικός η από τους Εβραίους η από τον δαίμονα παρακινήμενος ένοιωσε τόσο μίσος κατά του Άγιου, ώστε μια φορά όπως ήταν πάνω στο άλογο του, έτρεχε για να τον φτάσει και να τον κακοποιήσει, αλλά τρέχοντας το άλογο τον έριξε κάτω και έσπασε το δεξί του πόδι και γυρίζοντας στο σπίτι βρήκε το γιο του νεκρό· μετά από αυτό μετανόησε και έστειλε γράμμα στον Άγιο και του ζήτησε συγγνώμη. Από τις Φιλιάτες οι πρώτοι αγάδες πήγαν, για να δουν τον Άγιο και να ακούσουν την διδαχή του, και επειδή ήταν καλοκαίρι, κοιμήθηκαν έξω στον κάμπο και κατά τις πέντε τα χαράματα είδαν ένα ουράνιο φως, σαν σύννεφο, πού σκέπαζε τον τόπο εκείνο, πού καθόταν ο Άγιος και αυτό το διηγούνταν στους χριστιανούς· γι' αυτό το πρωί του ζητούσαν να τους δώσει την ευχή του ο Άγιος από την καρδιά του και όχι από τα χείλη του. Άλλος πάλι Τούρκος αξιωματικός από την Καββαία, είχε φοβερή ασθένεια φιάγγου, δεν μπορούσε δηλ. να ούρηση· αυτός ακούγοντας για τον Άγιο έστειλε τον δούλο του παρακαλώντας τον να πάη εκεί για να τον ευχηθή και μέσω αυτού ίσως ο θεός να τον ιατρεύση. Ο Άγιος δεν θέλησε να πάη ονομάζοντας τον εαυτό του αμαρτωλό· πάλι έστειλε ο Τούρκος τον δούλο του με ένα αγγείο νερό παρακαλώντας τον Άγιο να του το ευλόγηση· τότε βλέποντας τη μεγάλη ευλάβεια του Τούρκου ο Άγιος του παρήγγειλε να κάνει δύο πράγματα, να μη πίνη ρακί και να μοιράση το ένα τρίτο του πλούτου του στους φτωχούς, και αφού υποσχέθηκε να τα κάνη αυτά, ευλόγησε το νερό και πίνοντας το ο ασθενής σε τέσσερις μέρες θεραπεύτηκε τελείως και έκτοτε έκανε μεγάλες ελεημοσύνες. Στον τόπο πού λέγεται Λυκουρίσι, ένας Τούρκος εξουσιαστής του τόπου βλέποντας τον σταυρό πού άφησε εκεί ο Άγιος, όταν δίδαξε, καθώς είχε συνήθεια, όπως προείπαμε, βλέποντας αυτόν λέγω, τον έβγαλε από τον τόπο του και τον έφερε στο σπίτι του για να κάνη δύο στύλους του κρεββατιού, πού είχε στην δρα-γάτα του, αλλά αμέσως, ω του θαύματος! γίνεται σαν ένας φοβερός σεισμός, και μη μπορώντας να σταθή στα πόδια του έπεσε στη γη κυλιόμενος πολλή ώρα και αφρίζοντας και τρίζοντας τα δόντια του σαν δαιμονισμένος· υστέρη δε, αφού τον σήκωσαν δύο Τούρκοι πού περνούσαν από κει και αφού συνήλθε, κατάλαβε πώς αυτό το έπαθε από θεϊκή οργή, για την τόλμη πού είχε και έβγαλε τον τίμιο σταυρό· γι' αυτό μόνος του τον πήγε και τον στερέωσε πάλι στον τόπο πού ήταν πρωτύτερα, και κάθε μέρα πήγαινε και τον φιλούσε με μεγάλη ευλάβεια. Και μία άλλη φορά πού πέρασε από εκεί ο ιερός διδάσκαλος, έτρεξε αυτός ο ίδιος Τούρκος να τον προσκύνηση και διηγείτο με παρρησία μπροστά σε όλους το θαύμα και ζητούσε ταπεινά συγγνώμη.

Επειδή δε ο Άγιος ήλεγχε τις γυναίκες εκείνες πού φορούσαν στολίδια και τις έπεισε με την διδασκαλία του να τα βγάλουν όλα τόσο πού και μερικές φόρεσαν μαύρα. Μια γυναίκα πλούσια στην Κόριζα είχε ένα παιδί, του οποίου στόλιζε το κεφάλι με πολ-λά φλουριά και άλλα περιττά στολίδια· αυτή την γυναίκα την συμβούλευσε πολλές φορές ο Άγιος να τα μοιράση αυτά στα φτωχά παιδιά, αν θέλη

να ζήσει το παιδί της, αλλά δεν υπάκουσε· τέλος της λέγει ότι, αν δεν βγάλει από το παιδί της τα στολίδια, θα το στερηθή γρήγορα· και επειδή ούτε τότε πείσθηκε, την επομένη ημέρα βρήκε το παιδί της πεθαμένο στο στρώμα και τότε κατάλαβε ότι για την απείθεια της ο Θεός την παιδαγώγησε.

Πάλι, επειδή ο Άγιος οπού πήγαινε δίδασκε τους Χριστιανούς να μη κάνουν παζάρια την Κυριακή ούτε άλλες εργασίες, αλλά να πηγαίνουν στις Εκκλησίες για να κάνουν Ιερές Ακολουθίες και θεία λόγια, όσοι τον παρήκουσαν, ο Θεός τους παιδαγωγούσε με διάφορα παιδευτήρια· σ' έναν τόπο πού λέγεται Χαλκιάδες, περίπου μια ώρα από την Άρτα, έναςπραματευτής, επειδή παρήκουσε και τόλμησε να πραγματοποιή την Κυριακή, αμέσως ξεράθηκε το χέρι του· έτρεξε προς τον Άγιο και του ζήτησε συγγνώμη για την αμαρτία του και μετά από λίγες μέρες θεραπεύτηκε.

Ομοίως και στην Πάργα, κάποιος πού είχε εργαστήριο, επειδή θέλησε να πούληση ένα μικρό πράγμα την Κυριακή, πιάστηκε το χέρι του· αφού ομολόγησε την αμαρτία του μπροστά στον Άγιο και αφού νουθετήθηκε απ' αυτόν έλαβε συγχώρηση και ταυτόχρονα την ποθούμενη θεραπεία του χεριού του. Στο Ξηρόμερον έτυχε μία γυναίκα και ζύμωσε την Κυριακή, και αφού έβγαλε το ψωμί από τον φούρνο το βρήκε κόκκινο σαν να το είχε ζυμώσει με αίμα· και αφού έπεσε στα πόδια του Αγίου μετανόησε και συγχωρέθηκε. Σε άλλα μέρη δε, επειδή δεν φυλάχθηκε ο πρέπων σεβασμός την Κυριακή, άλλου έσκασε το βόδι του, άλλου το μουλάρι του και άλλος δαιμονίστηκε και άλλος βρήκε το παιδί του πεθαμένο.

Σ' ένα άλλο χωριό της Καστοριάς, πού ονομάζεται Σέλτζα, μία γυναίκα πού είχε ευλάβεια στον Άγιο πήρε το νερό με το όποιο κάποτε έπλυνε το πρόσωπο του ο Άγιος και το φύλαξε σε γυάλινο αγγείο και, ω του θαύματος! μέσα σ' αυτό φύτρωσε ένα χορτάρι με δύο φύλλα μόνο, το όποιο έγινε μεγάλο, όσο ήταν το αγγείο και έπλεε πάνω στο νερό χωρίς να έχη ρίζα και δεν άλλαξε καθόλου το χρώμα του, αλλά έμεινε δροσερό για ένα ολόκληρο χρόνο, ώστε το θαύμαζαν όλοι όσοι το έβλεπαν και αυτό το νερό έκανε πολλές θεραπείες σε πολλούς καθώς έλεγε αυτή η ευλαβής γυναίκα. Αυτά και άλλα περισσότερα ενήργησε δια του Αγίου ο θεός, τα οποία εμείς χάριν συντομίας τα αφήνουμε.

Επειδή δε ο Άγιος πολλές φορές έλεγε φανερά στη διδαχή του, ότι προσκαλέστηκε στο κήρυγμα του Ευαγγελίου από αυτό τον ίδιο τον Ιησού Χριστό και για την αγάπη Αυτού πρόκειται να χύση το αίμα του, τελικά πραγματοποιήθηκε η προφητεία του αυτή. Πραγματοποιήθηκε δε ως εξής: Ο αποστολικός αυτός διδάσκαλος ποτέ δεν άνοιξε το στόμα του να πη λόγο εναντίον των Εβραίων ούτε στην Θεσσαλονίκη, ούτε στην Καστοριά, ούτε στα Ιωάννινα, ούτε σε κανένα άλλο μέρος, οπού υπήρχαν Εβραίοι, αλλά μόνο τους χριστιανούς edίδασκε να πολιτεύονται

σαν χριστιανοί και να φυλάττουν αλήθεια και εμπιστοσύνη προς τους εξουσιαστές πού τους έδωσε ο θεός· οι ίδιοι οι Αρβανίτες πηγαίνοντας εκεί πού δίδασκε, στις έξω πεδιάδες, τα άκουγαν από το στόμα του και σαν άνθρωπο του Θεού τον εκήρυτταν, τόσο πού και ο Κούρτ Πασάς ακούγοντας την καλή του φήμη διέταξε και ήλθε μπροστά του και τόσο καλά του άρεσε η ομιλία του ώστε και το σκαμνί εκείνο, πού προείπαμε του κατασκεύασε και με κατιφέ το έντυσε για να ανεβαίνει σ' αυτό και να διδάσκη από ψηλά τους λαούς-αλλά το παμπόνηρο και μιαρότατο τούτο γένος των μισοχρίστων Εβραίων, καθώς και στους περασμένους αιώνες έδειξε πάντοτε άκρα κακία εναντίον των χριστιανών έτσι και τώρα μη υποφέροντας να κηρύττεται η Πίστις και το Ευαγγέλιο του Ιησού Χρίστου, οι Εβραίοι πού κατοικούν στα Ιωάννινα πήγαν οι θεοήλατοι και είπαν στον Πασά του τόπου πώς ο Ιερός αυτός Κοσμάς ήταν απεσταλμένος από τους Μοσκόβους (Ρώσους) για να παραπλανά τον βασιλικό ραγιά να πηγαίνουν στην Μοσκοβία (Ρωσία)· αλλά αυτόν μεν η θεία Πρόνοια τότε τον διεφύλαξε από την θανατηφόρο αυτή επιβουλή, προξενήθηκε όμως αρκετή ζημία χρημάτων στους χριστιανούς· γι' αυτό λοιπόν ο Άγιος Κοσμάς άρχισε να στηλιτεύη την πονηρία και το αδιάλλακτον μίσος πού έχουν κατά των χριστιανών οι Εβραίοι, και επειδή φανερά αποδείχθηκε πώς ήταν πλαστή και σαφής συκοφαντία εκείνη η κατηγορία, πού έκαναν στον Πασά πάλι πήγε στα Ιωάννινα και πρώτον μεν έπεισε τους Χριστιανούς να αλλάξουν το κοινό παζάρι από την Κυριακή στο Σάββατο, το όποιο τους προξένησε μεγάλη φθορά· δεύτερον τους εκήρυξε φανερούς εχθρούς και ότι είναι έτοιμοι κάθε καιρό να κάνουν κάθε κακό στους χριστιανούς· τρίτον θέλοντας να βγάλη από τα κεφάλια των χριστιανών τις μακρυές φούντες και τα τοιαύτα, τα όποια όλα τα αγόραζαν από τους Εβραίους, τους εδίδασκε πώς είναι ακάθαρτα, ότι επί τούτου για τους χριστιανούς οι θεοκτόνοι τα μολύνουν και να μη τα αγοράζουν καθόλου και λοιπόν μη υποφέροντας πλέον να βλέπουν και να ακούν τον Άγιο να τους ελέγχει, πήγαν στον Κούρτ Πασά και του έδωσαν πολλά πουγκιά, για να τον βγάλη από την ζωή· αυτός δε αφού συνεννοήθηκε με τον χότζα του αποφάσισε να τον θανάτωση το όποιο και έγινε με τέτοιο τρόπο: Είχε συνήθεια ο Άγιος, οπού και αν πήγαινε να διδάξη, να παίρνη πρώτα την άδεια από τον αρχιερέα του τόπου η από τους επιτρόπους του· όπως επίσης να στέλνη ανθρώπους χριστιανούς να παίρνουν αυτή την άδεια και από τους εξωτερικούς εξουσιαστές και έτσι εκήρυττε ανεμπόδιστα.

Πηγαίνοντας λοιπόν σ' ένα χωριό της Αλβανίας, λεγόμενο Κολικόντασι, πήρε την άδεια από τον αρχιερέα του τόπου, ρωτώντας δε για τους εξωτερικούς εξουσιαστές και μαθαίνοντας ότι τους τόπους εκείνους ώριζε ο Κούρτ Πασάς, ο όποιος καθόταν σ' ένα χωριό πού ονομαζόταν Μπεράτι, δώδεκα ώρες μακρυνά, μαθαίνοντας δε ότι ο χότζας του ίδιου πασά έμενε εκεί κοντά, έστειλε άνθρωπο και πήρε την άδεια και δίδαξε, όμως δεν ευχαριστήθηκε, αλλά ζήτησε να πάη μόνος του ο ίδιος στον χότζα και να πάρη άδεια για περισσότερη ασφάλεια. Οι χριστιανοί όμως τον εμπόδισαν λέγοντας του ότι ποτέ δεν έκανε τέτοιο πράγμα, να πάη δηλαδή

αυτοπροσώπως στους Αγαρηνούς εξουσιαστές να πάρη άδεια· όμως δεν μπόρεσαν τελικά να τον εμποδίσουν ο Άγιος λέγοντας τους να μην επιμένουν περισσότερο, παίρνει μαζί του τέσσερις μοναχούς και έναν παπά για δραγουμάνο (μεταφραστή) και πηγαίνει στον χότζα. Ο χότζας του λέει πώς έχει γράμμα από τον Κούρτ Πασά, ο οποίος ορίζει να τον στείλει σ' αυτόν για να συνομιλήσουν γι' αυτό τον λόγο διέταξε τους ανθρώπους του να φυλάγουν τον Άγιο μέχρι να τον στείλει στον Πασά και να μην αφήσουν να βγή από την αυλή του. Τότε κατάλαβε δ' ευλογημένος διδάσκαλος πώς σκοπεύουν να τον θανατώσουν εδόξασε και ευχαρίστησε τον Δεσπότη Χριστό που τον αξίωσε να τελειώσει τον δρόμο του Αποστολικού κηρύγματος με μαρτύριο· έπειτα, αφού στράφηκε προς τους μοναχούς πού τον συνόδευαν, τους λέγει εκείνο το ψαλμικό «διήλθομεν δια πυρός και ύδατος και εξήγαγες ημάς εις αναψυχήν»· και όλη εκείνη την νύκτα δοξολογούσε με ψαλμούς τον Κύριο, χωρίς να δείξη κανένα σημάδι λύπης για την στέρηση της ζωής του, αλλά πιο πολύ φαινόταν χαριτωμένος στο πρόσωπο σαν να πήγαινε σε χαρές και ξεφαντώματα. Αφού δε ξημέρωσε, τον πήραν επτά δήμιοι Αγαρηνοί και τον έβαλαν πάνω σ' ένα άλογο, προσποιούμενοι τάχα πώς τον πηγαίνουν στον Κούρτ Πασά, αλλά όταν απομακρύνθηκαν απόσταση περίπου δύο ωρών, τον έφεραν εκεί πού έτρεχε ένας μεγάλος ποταμός και έτσι οδηγώντας αυτόν του φανέρωσαν την προσταγή πού είχαν από τον Κούρτ Πασά να τον θανατώσουν.

Ο Άγιος δέχτηκε με χαρά την εναντίον του απόφαση και αφού γονάτισε προσευχήθηκε στο θεό ευχαριστώντας και δοξάζοντας αυτόν πού για την αγάπη του θυσιάζει την ζωή του, όπως επιθυμούσε πάντοτε η ψυχή του· έπειτα αφού σηκώθηκε ευλόγησε σταυροειδώς τα τέσσερα μέρη του κόσμου και ευχήθηκε για όλους τους χριστιανούς πού εφαρμόζου τις διδαχές του· οι δε δήμιοι τον έβαλαν κοντά σε ένα δένδρο και θέλησαν να δέσουν τα χέρια του, αλλά ο Άγιος δεν τους άφησε λέγοντας τους ότι δεν αντιστέκεται, αλλά κρατεί σταυρωμένα τα χέρια του σαν να του τα είχαν δέσει· έπειτα ακούμπησε το ιερό κεφάλι του στο δέντρο και έτσι τον έδεσαν οι βάρβαροι από τον λαιμό με ένα σχοινί και αμέσως μόνο πού τον έσφιζαν, πέταξε το θείο πνεύμα του στα ουράνια και έτσι αξιώθηκε ο τρισμακάριστος Κοσμάς, ο κοινωφελέστατος εκείνος άνθρωπος, του κόσμου ο κόσμος ο ευκοσμότατος, να λαβή διπλούς τους στεφάνους από τον Κύριο, και ως ισαπόστολος και ως ιερομάρτυς, ενώ ήταν στην ηλικία 65 χρόνων.

Το δε τίμιο λείψανο του, αφού το γύμνωσαν οι δήμιοι το έσυραν και το έρριξαν στο ποτάμι με μια μεγάλη πέτρα στο λαιμό· οι δε χριστιανοί, όταν το έμαθαν αυτό, έτρεξαν αμέσως να τον βγάλουν και ενώ έψαζαν με δίκτυα και με άλλους τρόπους, δεν μπόρεσαν να το βρουν.

Μετά από τρεις μέρες ένας ιερέας ευλαβής, παπα-Μάρκος ονομαζόμενος, εφημέριος του μοναστηρίου της Υπεραγίας Θεοτόκου των Εισόδων, του

επωνομαζομένου Αρδεβούσης, πού βρίσκεται κοντά το χωριό Κολικόντασι· αυτός, λέγω, μπαίνοντας στο μονόξυλο και κάνοντας το σταυρό του, πήγε για να ερευνήση και αμέσως, ώ του θαύματος! βλέπει το Άγιον λείψανο πού έπλεε πάνω στο νερό και στεκόταν όρθιο, σαν να ήταν ζωντανό· τρέχει αμέσως και το αγκαλιάζει και το βγάζει από το νερό και καθώς το σήκωσε, έτρεξε αίμα πολύ από το μελίρρυτο στόμα του Άγιου μέσα στον ποταμό, και αφού το έντυσε με το ράσο του, το έφερε στο μοναστήρι της Θεοτόκου, πού είπαμε παραπάνω, και το ενταφίασε με τιμή πίσω από το Άγιο Βήμα.

Μετά δε το θάνατο του Άγιου ακολούθησαν τα εξής: Ο Κούρτ Πασάς μετανόησε πολύ γιατί γελάστηκε και για μάταιο κέρδος θανάτωσε τέτοιο αθώο και ειρηνικό άνθρωπο· γι' αυτό το λόγο ειδοποίησε το χότζα του να αφήση τους μοναχούς του Άγιου πού τους κρατούσαν, να πάνε στο παραπάνω μοναστήρι της Θεοτόκου και να ζουν εκεί· εκείνοι, πηγαίνοντας βρήκαν ενταφιασμένο το Άγιο λείψανο και για να πάρουν περισσότερη πληροφορία του μαρτυρίου του το ξέθαψαν μαζί με άλλους Ιερείς και χριστιανούς· και παρόλο πού ήταν τρεις μέρες μέσα στον ποταμό, καθώς ο Ιωνάς μέσα στην κοιλιά του κήτους, όμως καμιά διαφορά η δυσωδία δεν είχε, αλλά ευωδίαζε όλο και φαινόταν σαν να κοιμάται, και αφού το ασπάστηκαν με ευλάβεια, πάλι το ενταφίασαν την ώρα δε εκείνη έτυχε να βρεθή εκεί μία δαιμονισμένη γυναίκα, η οποία, από μακρυνούς τόπους ακλουθούσε τον Άγιο όταν ζούσε, ποθώντας την θεραπεία της και καθώς είδε διτ άνοιξαν τον τάφο του αγίου, την ετάραξε δυνατά το δαιμόνιο και υστέρα από λίγη ώρα θεραπεύτηκε τελείως δοξάζοντας τον Άγιο.

Ένας από τους Αγαρηνούς πού θανάτωσαν τον Άγιο, πήρε το επανωκαλύμμαχό του και γυρίζοντας στον χότζα το έβαλε στο κεφάλι του και περιγελούσε τον Άγιο, και αμέσως δαιμονίστηκε, έβγαλε τα ρούχα του και έτρεχε φωνάζοντας πώς αυτός θανάτωσε τον ασκητή· όταν το έμαθε αυτό ο Πασάς, διέταξε και τον έβαλαν στη φυλακή και εκεί κακώς ο κακός ξεψύχησε.

Αφού έκανε την τελευταία διδαχή ο Άγιος στο χωριό πού προαναφέραμε, στο Κολικόντασι, άφησε εκεί ένα σταυρό κατά τη συνήθεια του στημένο στη γη, και μετά το θάνατο του έβλεπαν οι χριστιανοί ουράνιο φως πού έλαμπε στο σταυρό κάθε νύκτα· την ημέρα της Υψώσεως του Σταυρού πήγαν οι ιερείς με τον λαό πήραν τον σταυρό εκείνο και με ευλάβεια τον λιτάνευσαν και τον έβαλαν πίσω από το βήμα κοντά στον τάφο του Άγιου σε παντοτινή ενθύμηση του θαύματος.

Αφού δε μερικοί από τους μαθητές του ελευθερώθηκαν τελείως από τον Κούρτ Πασά, έκαναν ανακομιδή του λειψάνου του Άγιου και μερικοί από αυτούς πήραν μέρη από αυτό και διασκορπίστηκαν σε διάφορους τόπους, και πολλοί ασθενείς δια των αγίων εκείνων λειψάνων έλαβαν την υγεία τους. Και μάλιστα στη νήσο Νάξο

πού πήγαιναν δύο μαθητές του Άγιου για να αναγγείλουν τα περί Μαρτυρίου αυτού στον εκεί Σχολάρχη ιεροδιδάσκαλο Χρύσανθο, τον αδελφό του ιερομάρτυρος, έτυχε να έχουν μαζί τους μερικές τρίχες από τα γένια του Αγίου, τις οποίες παίρνοντας με ευλάβεια μια γυναίκα από το καλούμενο Νεοχώρι, η οποία βρισκόταν σε πολύ βαριά και θανατηφόρο ασθένεια, ώ του θαύματος! αμέσως αισθάνθηκε στον εαυτό της μια υπερφυσική δύναμη, δια της οποίας μετά από λίγο θεραπεύτηκε εντελώς. Άλλα και πολλές στειρές γυναίκες παίρνοντας σε διάστημα σαράντα ημερών χώμα από τον τάφο του Αγίου με ευλάβεια και πίστη πέτυχαν το αίτημα τους, δηλαδή να αποκτήσουν τέκνα με τη χάρη του Χριστού και δια πρεσβειών του Αγίου Του Ιερομάρτυρος Κοσμά, με τις πρεσβείες του οποίου είθε να αξιωθούμε της Βασιλείας των Ουρανών. Αμήν.

*Αγιου Νικοδήμου Αγιορείτου, Νέον Μαρτυρολόγιον , σελ. 201- 208.
Εκδοσις Αστέρος. Αθήναι, 1993.*